

ПРОШКА

Прошката – това е един много интересен обичай, който се извършва при ромите-калайджии от Северозападна България.

Тя се прави непосредствено в деня след сватбата или три-четири дни след това, най-късно до месец.

Интересното при този обичай е, че се извършва първо от родителите на младоженеца, а след това и от родителите на булката: в много тесен семеен кръг, присъстват хора само от едната страна, на родата.

В деня, в който се извършва обредът, младоженците нямат право да разговарят с никого целия ден, освен помежду си. Близките и роднините ги подкачат, опитват се да завържат разговор с тях, но те са длъжни да запазят мълчание, в знак на уважение към по-възрастните, но най-вече от уважение към традицията.

Още от сутринта започват приготовленията за празничната вечер. В къщата и двора се разхвърлят монети и се кара булката да ги

премете и да събере стотинките за здраве и бекет.

Самата прошка става при вечер. Пристигат близки и роднини. На масата е поставена порцеланова или желязна купичка, пълна с вода, и гостиите слагат в нея монети, с пожелания за здраве, за щастлив семеен живот, много деца и богатство. Също така гостиите носят подаръци за новото домакинство – чаши, чинии, тенджери, тапи, тигани, и други такива неща.

Следва кулминацията на вечерта. Майката (свекрва или тъща) е омесила питка, а до нея е поставена чинийка със сол. Младите са застанали пред родителите си, а от двете им страни са застанали кумовете им. Бащата (свекър или тъст) отчупва два залька хляб и ги топи обилно със сол, кръстосва ръце във въздуха пред устата на младоженците. Задава въпрос: "Со и кава?" – а те отговарят едва на третия път, като го прошепват на кумовете си (в знак на уважение към по-възрастните): "Маро ем лон." Тогава се изрича клетвата-пожелание: "Кана о черхая ем о дел мукенапе, сар кава лон мукелне катаро маро, ци туме кидя

те мукентумен." След което се дават зальците хляб и сол на младите, които са длъжни да ги изядат.

Хлябът и солта в този обичай символизират неразделността в живота. Както звездите и небето са свързани и образуват големия Космос, така мъжът и жената са едно цяло. И както хлябът без солта е безвкусен, така мъжът не може без жената.

След като ритуалът свърши, младото семейство целува ръка на бащата и майката в знак на уважение и ги моли за прошка. След всичко това следва веселбата. На този празник не се правят снимки, защото се прави в много тесен семеен кръг. Той е твърде личен, за да бъде документиран по някакъв начин.

Традициите са нещо хубаво, но за съжаление, ние, младото поколение, твърде рядко се сещаме за тях. Забравили сме ги, а някои даже не сме чували за тях. А по този начин ние губим своята идентичност. Все пак да не забравяме, че сме граждани на света, макар той (светът) да не си го признава.

Анна СЕРЬОЖЕВА

КОТКАТА - СВЕЩЕНО ЖИВОТНО ЗА РОМИТЕ

Ma chiv bar pal i macka, s,ke an del tut arman (Не хвърляй камък по котката, защото ще те прокълне), ще чуе и в наши дни навсякъде, където живеят ромите.

Да се изгони котка от дома, да се удари, камо ли да се убие – е греховно.

Повечето от ромите смя-

тат, че котката е късметът на къщата, едва ли не свещено животно.

На това уважение и почит домашният любимец се радва не само сред ромите. Още във времето на фараоните, който дръзнул да нарани или убие котка, публично бил линчуван и пребиван до смърт с камъни от цялата общност.

Ромски дни на изкуството в Италия

Вуло андо хоранхайпе, кана ко хълмо "Калето" ачшило те бешъл о хорахано бейо Асыл Абдулов – о най англуну бейо кадале ригате. Барвало ен зорало вуло о Асыл бей, та лачши вуи лески рая.

Вуло андо нилай. Ко агор е гаворуско анди Пашина бахча – ачшино те бешъл о романо таборо. Ко таборо вуи ек шукар чшай, о анав лако вуло Вица. Вой бут зебеласа ен кхелласа. Ек зис – белвечиро о хорахано бейо дикхе ла е Вица кай зебеласа ен кхелалласа кючеко ци бут аи леске ен манге ла жуяке ан пе харемосте. Кана мотхе лаке те лел ла, вой на манге ен мотхе леске кай дие по пхерес, хае совел пе пирамнеске, о ром о Берко. "Аферим ча, чшае май инкерца като пхерес!" – мотхе о бейо ен хатан керепе кай ало леске, ма окова зис авинаа, панда ангал о кхам те инкол, о бейо купате пе стражаренцар пханле о романо катуй. О бейо

О анав е Берковицако

традие те астарън е Берко ен е Вица, те пханген лен екхе качесте ен те инкальн састо гаф те дикхен сеири.

Мукле пес о стражаре те керън кадава со мотхе о бейо ан екхе сахацисте савору мануша инкалде ангал о пханле. Най-палал ало о пхуро Ибрахим ен пело андо пиръ е бейоске:

- Моизаама тукче бей ефенди! Ма муркер лен, моизаама тукче! Чору ине!

Дикхераса о бейо ен чоране асалас:

- Кидия мангела о Аллах. Ма ажинук и о бей ен ка дел лен ленго живото, те...

Вазинепе акана е манушенге е стражаренге те шунун со ка мотхел о ажинуко бейо ци... охкискерге:

- Сар ачи о Берко ка инкальн е Вица опру ко "кале" пханле вастенцар?!

О бейо манге те керъл песке

керки шека. Асайле о хорахая.

Дикхе о Берко опру карик о дел, дикхе е Вица ирисино карик о мануша, дикхе карик о пхуро о Ибрахиме. О екха леске те пхень мотхавенаса:

- Керле мо чшо. Ащал те гадеске о Вельо черибаши.

- Ка керав ле бей ефенди! – мотхе о Берко.

Путарге е Берко, банзерге о васта леске палал. Пело кочунде вов, та и Вица дие ле ангай ци вазие ла сар бакро. Ци цизие барипнаа наангле, а о бей инкае по баро рупувало сахац.

- Ци кава те ачшол ангал мо сахац те маръл шъл!

Дине пумаро сулухи о мануша. Ачи ли ка керъл ле о Берко? Пхаро вуло о гром. Секоне уцавките о берко лангалас, хръдалас ен ухуйлас нателе. И Вица леписии опрал лесте це ка ачшол локи сар пороро, а вов ка овел ле пхака е орлоске

ци ка вазен пес наопру! Кхамипе чале ле тар леско лоло муй, кана ръсте жи ко мамуйтно баро бар, вуло саге о машкарал о гром. Терино те лел по сулухи ен пале цизие. А о мануша пал лесте пълзизенаса леа ен ривизенаса:

- Панда фрима Берко... Вица..., Берко ен вица... Берковица...

Коцизи пело ангал о екха е бейоске кай дикхе ске о Берко ръсто опру ен пело кочунде те тхел е Вица. О сахац чале саге сексендо ефта "Сабо и кава мрушибе ан кале гяурите?!" Кидие по чукат о бейо. Данда марна о хорахая. О Берко ен и Вица ирисине пес, о муя ленге шанлаизенаса, ирисине пес, та те банзон ангал о бейо те насерън леске ащал леске ажимнаске. Вазие вас о бейо хатан лошаизела ци... гуй куршуме бичшае. Сар чалавдо соколи ен стрейме чи-

рикли пеле о Берко ен и Вица опрал и скала. Мархосине о мануша ци на пачонаса ка пумаръ екхенге.

Пхудие и балвал, руно о веш. Сар хала ало о Вельо черибаши пе манушенцар, ма никачи начи кере. Пело опрал о Берко ен и Вица ци руно са сесия.

Парускерге е Берко ен е Вица ек жи паш авръсте. О мануша ухуйстине тар о хълмо, о Вельо черибаши пе манушенцар цизие карик о Хайдушка пая, кате хане совел те иризен е бейоске.

Накхле бут бреша. Со ачшило е Вельо ни ек на жанла. Шунзило ске чале о коняко е бейоско, ен пал кале нашалзило. Леске о мануша, о народо зебела ек парамисе мотхена. О хълмо "Калето" ачшино байраци е гавеско кате тховле леско анав Берковица.

Кава жанла ци цикно ци баро авзи анди зис.

(О пхереса ирискерге
Ата БЕЧЕВА